

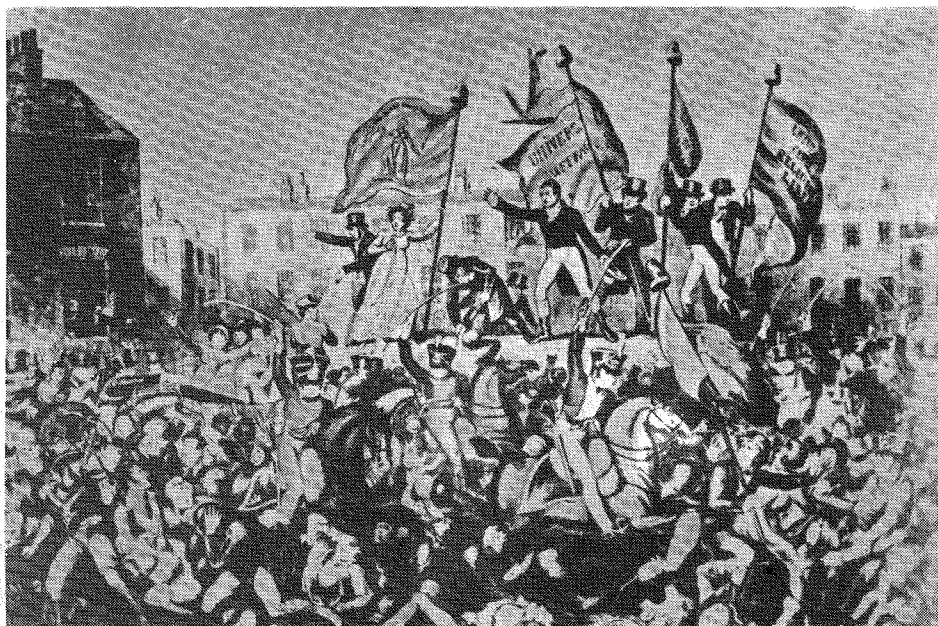
## ÎNCEPUTUL MIȘCĂRII MUNCITOREȘTI INTERNAȚIONALE. CREAREA SOCIALISMULUI ȘTIINȚIFIC

**Formarea proletariatului.** Revoluția industrială în Europa, în America de Nord și în Asia de răsărit a dus la crearea proletariatului industrial, la dezvoltarea clasei muncitoare.

În Anglia, de pildă, la începutul secolului al XIX-lea, s-a dezvoltat mult industria textilă și cea metalurgică. În această țară se fabricau atunci cele mai multe mașini. În perioada 1815—1848, Anglia a ajuns cea mai dezvoltată țară din punct de vedere economic, a cucerit cel mai întins imperiu colonial și și-a construit cea mai puternică flotă din lume. Franța și apoi Statele Unite și Germania au căutat să ajungă din urmă Anglia. Forța umană care producea această transformare a lumii moderne era proletariatul. Numărul lui creștea o dată cu dezvoltarea, tot mai accelerată, a industriei și cu modernizarea mijloacelor de transport. La jumătatea secolului al XIX-lea existau milioane de muncitori în principalele țări capitaliste. Dar în vreme ce burghezia stăpînea întreaga bogăție în societatea modernă, proletarii nu dispuneau de altă avere decât forța lor de muncă. Astfel, societatea modernă s-a împărțit în două clase: *burghezia* și *proletariatul*. Burghezia exploata fără milă, storcea forța de muncă a proletarilor, iar aceștia voiau trai omenesc, drepturi și libertăți în societatea al cărei progres se întemeia, în primul rînd, pe munca lor. Lipsiți de drepturi politice, ei nu participau la conducerea țării. Era firesc deci ca între muncitori și burghezie să izbucnească dese conflicte.

**Primele forme de luptă.** La început, muncitorii n-au știut care era adevărata cauză a mizeriei în care trăiau. O vreme au învinuit mașinile, despre care credeau că le iau posibilitățile de muncă și de câștig și căutau să le distrugă. Apoi au început să se organizeze în societăți secrete și să se pregătească de luptă revoluționară. Astfel, în 1831 și 1834 s-au răscolit „mătăsarii”, muncitorii de la *fabricile de mătase din Lyon*. Ei au stăpînit orașul mai multe zile și au cerut să se instaureze republica în Franța. În cele din urmă mișcarea a fost înecată în sînge. În 1844 s-au răscolit și muncitorii *textiliști din Silezia*.

În Anglia, în anul 1837, *Asociația muncitorilor din Londra* a alcătuit o petiție (Chartă) către Parlament, cerînd să fie aleși deputați și din rîndul muncitorilor. Deși au semnat-o 1 250 000 de muncitori, totuși Parlamentul a respins această chartă. În anii 1842 și 1848, muncitorii au mai prezentat încă două charte. Dar nici acum Parlamentul nu le-a luat în seamă. Această mișcare muncitorească s-a numit *Mișcarea chartistă*. Ea a frămîntat societatea engleză mai mult de douăzeci de ani. Deși a antrenat milioane de muncitori, totuși a fost înfrîntă, pentru că burghezia engleză avea conducerea statului. Muncitorii, dimpotrivă, erau slab organizați și



Înăbușirea mitingului de lângă orașul Manchester cunoscut sub numele de „masacrul de la Peterloo”.

nu aveau nici experiență de luptă, nici conducători pricepuți. Totuși, prin mișcarea chartistă, muncitorii englezi au obținut reducerea zilei de lucru la 10 ore și jumătate, precum și o însemnată experiență de luptă politică.

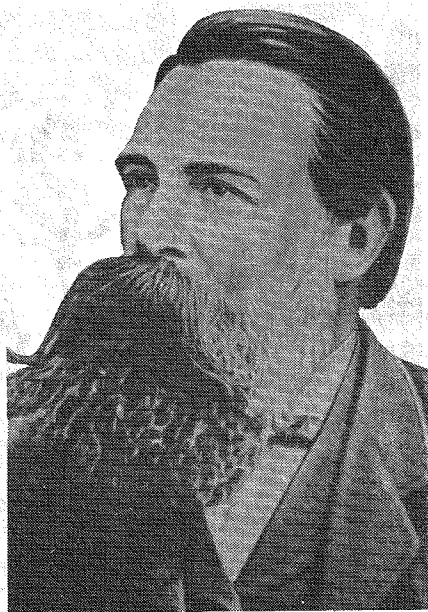
Crearea socialismului științific, concepție revoluționară despre dezvoltarea societății omenеști. Prin lupta mătăsarilor din Lyon, a țesătorilor din Silezia și mai ales a chartiștilor, proletariatul a acumulat o experiență importantă care a făcut posibilă nașterea unei teorii științifice, corespunzătoare



Răscoala țesătorilor din Lyon (1831); armata regală trage în muncitori.



K. MARX



FR. ENGELS

toare nevoilor și misiunii istorice a proletariatului. Fondatorii acestor teorii au fost *Karl Marx* și *Friedrich Engels*.

Bazându-se pe experiența luptei revoluționare a proletariatului francez, englez, german, supunând unui examen critic toate teoriile despre societate, despre guvernarea și transformarea ei, Marx și Engels au descoperit legile de dezvoltare a societății și au făurit *teoria socialismului științific și tactica de luptă revoluționară a proletariatului pentru eliberarea lui și a întregii societăți umane*. Marx și Engels au fost primii care au arătat că singura clasă într-adevăr revoluționară pînă la capăt este proletariatul. Acesta se ridică împotriva oricărei forme de oprimare și de exploatare și călăuzește pe toți cei nemulțumiți în lupta împotriva exploatării omului de către om, pentru îndepărtarea regimului capitalist.

Marx și Engels au participat, în 1847, la fondarea primei organizații internaționale a clasei muncitoare: *Liga Comuniștilor*. Congresul Ligii Comuniștilor a încredințat lui Marx și Engels sarcina redactării programului mișcării muncitorești; acesta a fost *Manifestul Partidului Comunist*. Sub lozincă revoluționară: „*Proletari din toate țările, uniți-vă!*” ei au arătat că patronul nu poate fi frate cu un muncitor pe care-l exploatează, așa după cum un moșier nu poate fi frate cu un țaran. Noua lozincă adoptată de Liga Comuniștilor era un îndemn la lupta politică unită, solidară, științifică a tuturor muncitorilor.

**Internaționala I.** În 1863, un comitet al muncitorilor englezi a adresat muncitorilor de pe continent un mesaj, chemîndu-i la luptă comună pentru salarii mai bune și pentru dobîndirea drepturilor politice. La Londra,

În 1864, s-a creat *Asociația Internațională a Muncitorilor*, adică *Internaționala I*. Muncitorii au primit cu entuziasm organizarea Internaționaliei. În multe țări s-au înființat secții ale ei; astfel s-au pus bazele orientării marxiste a luptei proletare pentru cucerirea drepturilor politice. Congresele Internaționaliei au adoptat rezoluții comune privind ziua de muncă de 8 ore, reglementarea muncii femeilor și copiilor în industrie, naționalizarea pământului și a mijloacelor de transport.

O secție a Internaționaliei s-a creat și la Timișoara; de asemenea în diferite reviste au fost publicate fragmente din operele lui Marx și Engels, precum și o traducere prescurtată a lucrării lui Marx, „*Capitalul*”. Astfel, de timpuriu pe teritoriul patriei noastre a început să pătrundă marxismul în rîndul mișcării muncitorești.

## LECTURĂ

*Într-o scrisoare adresată ziarului „Naționalul” (Franța) din august 1833, un grup de muncitori se exprima: „Jos cu inegalitățile sociale!... Poporul este cel care creează toate bunurile. Numai el are dreptul de a organiza proprietatea, de a face o repartitie echitabilă a datorțiilor și a drepturilor”.*

*Un fruntaș chartist spunea: „În imperiul colonial britanic soarele nu apune niciodată, iar sîngele nu se usucă niciodată”.*

*În prima „petiție” (Charta poporului), muncitorii englezi cereau șase puncte:*

1. Vot universal;
2. Vot secret;
3. Indemnizație (plată) pentru deputați;
4. Desființarea censului pentru alegători și aleși;
5. Parlament anual;
6. Organizarea țării în circumscripții electorale egale.

*Unii fruntași au propus și acordarea dreptului de vot pentru femei, dar propunerea n-a întrunit majoritatea.*

## ÎNTREBĂRI

- Cum s-a format și cum a început lupta proletariatului?
- Ce importanță a avut crearea socialismului științific?
- De ce s-a creat Internaționala I și ce urmări a avut?
- Ce importanță a avut pătrunderea marxismului în România?

## ANUL REVOLUȚIONAR 1848 ÎN EUROPA

Cauzele și obiectivele revoluțiilor din 1848. Anul 1848 a fost un an cu totul deosebit în istoria modernă a Europei. Dezvoltarea economiei capitaliste, a industriei, a băncilor a întărit mult puterea burgheziei. Cultura a pătruns mai adînc în rîndurile popoarelor și s-a trezit conștiința națională. Acestea au făcut ca majoritatea popoarelor să se ridice la luptă pen-